

DEBATT

TANKESTÄLLAREN

■ Under vinjetten *Tankeställaren* publicerar Land korta debattinlägg i aktuella frågor eller nytänkande om hur livet på landet kan bli lättare att leva. Vill du vara med? Skriv till: "Tankeställaren", Land, Box 30133, 104 25 Stockholm, eller mejla till lasarnasland@tidningenland.se.

"Den småskaliga vattenkraften är hotad"

Liten kraftverksdam med dammluckor vid Skogaholms bruk i Närke. FOTO: WIKI COMMONS

KERSTIN DAVIDSON
DEBATTREDAKTÖR 070-545 38 84

Absurd miljöprövning av vattenkraft

Miljöprövningen av de småskaliga vattenkraftverken är rent ut sagt absurd. Processen kostar inte sällan fantasisummor, bland annat då kraftverksägaren också måste betala rättgångskostnaderna för statens rätt rabiat advokater vid Kammarkollegiet, en myndighet som tycks överklaga varje vattendom som ger en kraftverksägare ett tillstånd.

Dessutom krävs en miljökonsekvensbeskrivning som ska presentera ett nollalternativ, som om anläggningen inte funnits där. Och detta för ett litet kraftverk som kan ha funnits där i hundratals år.

– Mission impossible, säger en advokat som har företrätt flera ägare av små kraftverk. Och värdefulla kulturmiljöer, de får stå tillbaka enligt Miljöbalken.

Dra inte alla vattenkraftproducenter över en kam. Den uppmaningen kommer från Åse Classon och Staffan Nilsson, båda ordförande i riksorganisationen Hela Sverige ska leva.

På många håll i Sverige finns små lokala vattenkraftverk. De ger både miljövänlig energi och arbetstillfällen lokalt. Många av dem har funnits på plats under flera hundra år och innebär dessutom betydande kulturhistoriska värden – förutom att de är fina tillskott till friluftsliv och trivsel.

Nu hotas dessa lokala energiproducenter av att myndigheterna använder EUs ramdirektiv för vatten som ett argument mot vattenkraften. Myndigheterna framställer i princip alla äldre små vattenkraftverk som tillståndslösa verksamheter vilket är anmärkningsvärt då det är ovanligt med kraftverk utan någon form av tillstånd.

ETT ÅTERKOMMANDE argument från vissa länsstyrelser är att kraftverk och dammar hindrar fisk att nå sina ursprungliga lekområden och att detta skulle ge genetiskt utarmade fiskbestånd.

Men i och med att de flesta anläggningarna har funnits i flera hundra år har djurlivet där hunnit anpassa sig till förhållandena. Att återskapa ett tillstånd som man tror rådde för flera hundra år sedan lär bli svårt.

Dessutom sker det på bekostnad av levande och fungerande landsbygdsföretag som drivs av personer med god kännedom om och ett stort engagemang för miljön på platsen.

Vi anser att det finns goda möjligheter att värna befintliga verksamheter och landsbygdsföretagande genom rätt klassning av vattenförekomster. Och självklart bör det göras insatser för att minska de ingrepp i naturen som kraftverksdammar onekligen innebär. Det är i många fall befogat att till delar återställa den ursprungliga miljön genom att ge fisk möjlighet att ta sig längre upp i vatten-systemen. Det bör ske genom att bygga omlöp för fisken och inte, som nu ibland sker, genom att riva dammarna. Dessa ofta

kostbara åtgärder kan och ska inte ägarna till de små kraftverken behöva betala. Det ska i stället bekostas med statliga medel, exempelvis från det nya EU-finansierade Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020. Kraftverksägarna får ändå betala genom minskad vattenföring.

IBLAND NÄMNS ÖKAD fisketurism som en möjlighet och ett argument för rivning av kraftverk.

Det är mycket positivt med ökad turism, men det får inte ske på bekostnad av redan existerande värdefulla verksamheter. I stället bör myndigheterna skapa förutsättningar för att olika slags företagande på landsbygden, till exempel småskalig vattenkraft och turism, kan samexistera. ■

Åse Classon och Staffan Nilsson, ordförande i riksorganisationen Hela Sverige ska leva.

Småskalig vattenkraft utrotningshotad

I Sverige finns cirka 1 800 mindre vattenkraftverk som står för ungefär 6 procent av den totala vattenkraftsproduktionen. Många av dessa anläggningar hotas nu av lagförslag i en utredning som i alldeles för stor utsträckning fokuserar på att uppfylla vaga miljökrav utan att beakta andra viktiga värden. Vi riskerar därmed att förlora en stor del av våra kulturhistoriska miljöer och en viktig del av vår industrihistoria.

Företagarna som driver dessa små vattenkraftverk skapar arbetstillfällen på bruksorter i glesbygden. Skulle dessa företagare tvingas lägga ner kommer arbetstillfällena att förloras just på de platser där de behövs allra mest.

Enligt vattenverksamhetsutredningens förslag ska nämligen alla vattenkraftverk som har tillstånd äldre än Miljöbalken tvingas att söka nya tillstånd. Den stora merparten av existerande vattenkraftverk har tillstånd att bedriva verksamheten baserat på 1918 års vattenlag. Dessa kraftverk skulle tvingas att söka nytt tillstånd med ytterst osäkert utfall eftersom utgångspunkten är att befintliga kraftverk ska prövas som om de inte existerar.

Eftersom Miljöbalken ställer hårda krav gällande exempelvis fiskrapport kommer många små kraftverk dömas att välja mellan dyra investeringar eller

Lagförslag hotar mindre vattenkraftverk och därmed riskeras kulturhistoriska miljöer samt Sveriges industrihistoria, menar skribenten. FOTO: MARIE HENNINGSSON

att helt enkelt riva dammarna och återställa vattenmiljön till hur den kan ha sett ut innan dammen byggdes.

De mindre vattenkraftverken är tyvärr hotade även om utredningens förslag inte blir verklighet. Redan i dag omprövas gamla vattendomar, vilket prövar de viktiga principerna om äganderätt och egendomsskydd. En småföretagare som vill genomföra förbättringar på sitt kraftverk kan räkna med att få sin ansökan bestridd i domstol.

Naturmiljön är viktig men även andra värden behöver beaktas. Går det exempelvis att uppnå miljömålen utan att

behöva inskränka på äganderätten och egendomsskyddet? Kan vi uppfylla EUs krav utan att riskera att en del av vår klimatneutrala energiförsörjning läggs ner med höjda elpriser som följd?

Regeringen, som gärna framhåller vikten av en levande landsbygd, bör noggrant undersöka hur en allt hårdare lagstiftning på området påverkar företagarklimatet i glesbygden. Låt inte en ensidig fokusering på luddiga miljökrav förstöra värdefulla kulturvärden och arbetstillfällen.

Adam Rydström

Företagarombudsman vid tankesmedjan Den Nya Valfärden